

Tájrendezés

A településrendezés célja a települések területfelhasználásának és infrastruktúra-hálózatának kialakításán, és az építés helyi rendjének szabályozásán túl, a környezet természeti, táji és épített értékeinek fejlesztése és védelme (1997. évi LXXVIII. törvény).

A településrendezés során biztosítani kell – többek közt – a környezet-, a természetvédelem, a tájhasználat és a tájkép formálásának összehangolt érdekeit, különös tekintettel a víz, a levegő, a talaj, a klíma és az élővilág védelmére; illetve a területtel és a termőfölddel való takarékos gazdálkodásra.

A tájrendezési alátámasztó szakági munkarész elkészítésének elsődleges céljai, hogy a segítségével elkészült településrendezési terv szolgálja a tájpotenciál (a tájban rejlő fejlesztési lehetőségek) megőrzését, illetve azok megfelelő kihasználását, valamint a táj esztétikai, természeti és kultúrtörténeti értékeinek fennmaradását, továbbá segítse a felmerülő tájhasználati konfliktusok megoldását. Ennek érdekében részletesen foglalkozik a területhasználattal, a táj- és természetvédelemmel illetve a környezetvédelemmel kapcsolatos problémák és konfliktusok feltárásával, vizsgálatával illetve azok lehetséges megoldási javaslataival.

I. Vizsgálat

1. Tájhasználat

▪ Mezőgazdaság

A település fekvéséből és a termőföldek minőségéből adódóan a tájhasználatban a mezőgazdasági termelés kapott hangsúlyt. A művelési ágakat tekintve a szántók területe a legnagyobb (~66%), de a legelők mérete is számottevő (~15%). A gyümölcsösök és szőlők aránya elenyésző.

Mivel napjainkban a mezőgazdasági termelés nem elég vonzó jövőkép a fiatalok számára, az idősebb lakosság pedig fizikailag nehezen bírja a művelés alól kivett területek aránya is jelentős (~16%).

Állattartással a lakosság már alig foglalkozik, elsősorban a saját háztartási igények kielégítésére tartanak baromfit, sertést, kecskét, bányt.

▪ Erdőgazdálkodás

A település területén csekély mértékű az erdőterületek aránya, és a fásított területek aránya is alacsony.

▪ Ipari és bányászati tájhasználat

A nagyközségben jelentős mértékű ipari tevékenységet nem folytatnak.

Mezőgazdasági-ipari tevékenységet folytató üzemek működnek a település belterületének északi határában.

▪ Táj és természetvédelem

A nagyközség közigazgatási területét jelentős mértékű, a Natura 2000 hálózathoz tartozó ingatlan érinti; ezeken a magasabb szintű hatóságok szerint a jelenlegi tájhasználat fenntartása kívánatos. (Hrsz szerinti lista a környezetvédelmi hatásvizsgálatban található.)

A vízfolyások menti területhasználat az ökológiai adottságokhoz igazodva, az ökológiai folyosó védelmének meg kell, hogy feleljen.

▪ Idegenforgalom, turisztikai tájhasználat

Mezőkeresztes területén az idegenforgalom, turizmus nem jelentős; a jövőbeni tervek ismeretében elmondható, hogy jelentős elmozdulás - a vonzó attrakciók hiányában - nem várható.

2. Zöldfelületi elemek állapota

A nagyközség egyes zöldfelületeit és környezetállapotát mutatja az alábbi néhány fotó

Külterület:

011 hrsz környezete

buszforduló (02/2 hrsz)

013/2 hrsz környezete

Nyomvonalas létesítmények zöldsávjai:

280 hrsz környezete

Mórícz u. (342 hrsz)

Béke u. (518 hrsz)

Intézményi és közterületek:

Óvoda udvara (17 hrsz)

Posta előtti tér (1131 hrsz)

Kácsi-patak

Magánterületek:

Kertészet (26/2 hrsz)

„kis-lakótelep” udvara (280 hrsz)

Lakóház oldalkert (303 hrsz)

3. Tájhasználatot korlátozó elemek

A tájhasználat korlátozó tényezők azok a jogszabályi megkötések, védőterületek, illetve természeti adottságok, melyek bizonyos tájhasználati módok alkalmazását kizárják, illetve csak feltételekkel, megkötésekkel tesznek lehetővé.

- Természetvédelmi jellegű korlátozó tényezők:
 - Országos jelentőségű védett természeti területek,
 - Természeti területek,
 - Natura 2000 hálózat területei,
 - Ökológiai hálózat területei,
 - Vízfolyások menti ökológiai folyosók.
- Környezetvédelmi célú és egyéb védőterületek:
 - Felszíni vizek védőterülete,
 - Vízisztító védőterülete,
 - Magasfeszültségű elektromos légkabel és egyéb közmű-védőterületek,
 - Közút védőterülete,
 - Temető védőterülete.
- Természeti adottságokból fakadó korlátozó tényezők:
 - Árvízzel veszélyeztetett, illetve magas vízállású területek,

II. Javaslatok

1. Általános tájvédelmi javaslatok

A Természetvédelmi törvény (1996. évi LIII. tv.) értelmében a táj jellege, a természeti értékek, az egyedi tájértékek és esztétikai adottságok megóvása érdekében a településrendezés, illetve a fejlesztések során:

- gondoskodni kell az épületek, építmények, nyomvonalas létesítmények, berendezések külterületi elhelyezése során azoknak a természeti értékek, a mesterséges környezet funkcionális és esztétikai összehangolásával történő tájba illesztéséről;
- gondoskodni kell a használaton kívül helyezett épületek, építmények, nyomvonalas létesítmények, berendezések új funkciójának megállapításáról, illetve ennek hiányában megszüntetésükről, elbontásukról, az érintett területnek a táj jellegéhez igazodó rendezéséről;
- a település-, a területrendezés és fejlesztés, különösen a területfelhasználás, a telekalakítás, az építés, a használat során kiemelt figyelmet kell fordítani a természeti értékek és rendszerek, a tájképi adottságok és az egyedi tájértékek megőrzésére;
- művelési ág változtatás, más célú hasznosítás csak a táj jellegének, szerkezetének, a történelmileg kialakult természetkímélő használat által meghatározott adottságoknak és a természeti értékeknek a figyelembevételével lehetséges;
- biztosítani kell, hogy a gazdálkodással összefüggő épületek, építmények, létesítmények és berendezések elhelyezése, mérete, formája, funkciója és száma alkalmazkodjon a táj jellegéhez;
- a táj jellegének megfelelően rendezni kell a felszíni tájsebeket;
- biztosítani kell a jellegzetes tájképi elemek fennmaradását.
- A különféle természetvédelmi célú védettségi kategóriákba eső területeken természet- és tájvédelmi szempontból nem kívánatosak a jelentős fejlesztések, kiváltképp nem ún. zöldmezős beruházások.

A községhatár védelmi szempontból igen értékes élőhelyeit nem szabad felszabdalni (utakkal vagy egyéb nyomvonalas létesítményekkel), művelési ágak megváltoztatása nem kívánatos, sőt természetvédelmi szempontból ellenjavallt.

Fontos a hagyományos terület- és tájhasználat fenntartása, az ökológiai alapokon nyugvó extenzív növénytermesztési és állattenyésztési formák megtartása-meghonosítása. A település határában inkább extenzív vagy legalábbis félintenzív mezőgazdasági termelés (kert, szőlő-gyümölcs, hagyományos legeltetési állattartás) meghonosítását javasolja. A települést övező hegylábi részek gyepein támogatja a hagyományos legeltetési állattartás újjáélesztését és fenntartását.

2. Településkép-védelmi javaslatok

- A település teljes belterületére vonatkozóan szükséges egy – az elkészült rendezési tervvel összhangban álló – zöldfelületi-rendszer fejlesztési terv készítése, mely együtt kezeli a zöldterületek, utcafásítások, zöldfelületi intézmények és intézménykertek megvalósítandó feladatait.
- A település hagyományos szerkezetének, népi építészeti emlékeinek, egyedi értékeinek (pl. szobrok, fészületek) védelmén túl kedvező hatást fejtene ki a településképre vonatkozóan a légvezetékek földkábelre történő cseréje, illetve a használaton kívüli épületek újjahasznosítása, végső esetben lebontása.
- Utcakép-védelem megvalósítása.
- A zöldfelület-rendezést érdemes legalább koncepció szinten egységes, a falu teljes területére készülő kertépítészeti-zöldfelületrendezési tervek alapján készíteni, melynek ki kell térni az alábbiakra
 - Településközpont
 - Közparkok, közkertek
 - Játszótér
 - Intézménykertek
- A bevezető út mentén, illetve a tervezett elkerülő út és összekötő utak mentén a környezetrendezés megvalósítása, az út menti ligetes fásítás, illetve fasor telepítésének megvalósítása szükséges.

3. Erdősítési és tájfasítási javaslatok

- Javasolt a gazdasági szempontból is hasznos jelentő, ugyanakkor ökológiai szempontból is jelentős szerepű gazdasági erdőterületek növelése.
- A nagyüzemi művelésű szántóterületeken, illetve összefüggő gyepterületeken tájfasítási terv alapján meg kell valósítani a mezővédő-erősáv rendszert, melynek célja, hogy:
 - javítsa a mezőgazdasági területek termőképességét;
 - csökkentse a szelek erejét, ezáltal a deflációt, és a szelek szárító hatását;
 - javítsa a terület vízellátását, növelje a páratartalmat;
 - a szélvédetség miatt javítsa a termőhelyi viszonyokat, a termés hozamot;
 - csökkentse az erózió kialakulásának kockázatát;
 - növelje a fajgazdagságot, természeti értékekben gazdagabb mezőgazdasági terület kialakulását tegye lehetővé.
 - zöld folyosóként szolgáljon (a szántóföldeken keresztül egymástól távolabbi természetközeli területeket - pl. erdők, bokrosok, ligetes területek - köthet össze).